

lui Sigismund dijma în bani. Tocmai acest fapt constituie picătura care umple paharul. Pentru a reliefa conținutul revoluționar al răscoalei din 1437, Diaciuc-Dăscălescu face o amplă analiză a condițiilor social-economice în care trăiau țărani ardeleni înainte de această dată. În această privință, autorul constată că în Transilvania au existat, la începutul sec. al XV-lea, « condiții sociale și economice identice ca și-n Bohemia ». Ca și acolo, situația socială din Transilvania « era împletită cu probleme religioase și naționale ». Diaciuc-Dăscălescu admite că « husitismul a fost o îmboldire în desfășurarea răscoalei din 1437 ». Cu acest prilej, iobăgimea din Transilvania a izbutit să-și însușească fondul social al mișcării husite și acesta este lucrul cel mai important.

O idee cu totul nouă din studiul lui Diaciuc-Dăscălescu o constituie stratificarea socială a răscoalei de la Bobilna. Urmind desfășurarea evenimentelor, el izbutește să stabilească în ce măsură au participat la această răscoală diferite pături sociale. Astfel, autorul constată că la răscoala de la Bobilna au luat parte iobagi, meseriași, țărani liberi, precum și o bună parte a clerului de jos. O afirmație valoroasă e și aceea că forțele motrice ale mișcării « erau formate din țărănime, meseriași și nobilimea de rînd »¹. Tot atît de importantă, din punct de vedere metodologic, este și încercarea autorului de a periodiza evoluția răscoalei din 1437. În sfîrșit, constatarea, cunoscută de altfel și de cercetările anterioare, că țărani romîni și unguri au luptat cot la cot împotriva exploatării feudale și că între ei n-a existat nici un fel de antagonism e subliniată cu toată tăria și de Diaciuc-Dăscălescu.

Această lucrare e prima interpretare justă din istoriografia romîină, atît a husitismului, cît și a evenimentelor istorice din 1437. Meritul autorului e cu atît mai mare cu cît, în împrejurările politice din 1937, a izbutit să ne înfățișeze just ansamblul problemelor legate de răscoala de la Bobilna.

Tot în 1937, apare un articol despre răscoala de la Bobilna, semnat de T. Mihăilescu. Autorul critică vechea istoriografie romîinească pentru faptul că nu s-a ocupat suficient despre această mișcare populară. Pentru istoricii romîni de pînă atunci caracterul social al evenimentului, petrecut cu 500 de ani în urmă, a prezentat « o importanță cu totul secundară ». Foarte justă e remarca autorului în legătură cu « conținutul național », atribuit acestei mișcări de vechea istoriografie, « conținut care, în sec. al XV-lea, nici măcar nu se conturase »². Autorul reeditează constatarea că « iobagii unguri și romîni au făcut front comun contra asupritorului comun » și schițează o sumară stratificare socială a romînilor din Transilvania în sec. al XV-lea.

La aceste două contribuții, inegale ca volum, însă pornite de pe aceeași poziție exegetică, se cuvine să mai adăugăm și articolul lui Zavis Kalandra³, închinat aniversării aceluiași eveniment istoric. Autorul prezintă sumar cîteva probleme legate de istoria și interpretarea husitismului, începînd cu critica istoriografiei cehe mai vechi (Fr. Palacký, J. Pekař), care n-a studiat decît aspectul religios al acestei mișcări. Discernămintul cu care autorul analizează conținutul social-economic al husitismului dovedește o orientare justă. Articolul e urmat de două documente în legătură cu răscoala de la Bobilna.

¹ Ibidem, p. 127.

² Cf. *Răscoala de la Bobilna*, în « Țara de Mîine », IV, 1937, 7—8, p. 208.

³ Cf. Zavis Kalandra, *A huszitizmus értelme*, în « Korunk », Cluj, 1937, 7—8, p. 587—598.